

368
E7

D E
NIEUWSVERZAMELAAR;

OF
NUTTIG EN AANGENAAM
MENGEELWERK,

BEVATTENDE

Wetenschappelijke en Ouderhoudende

MEDEDEELINGEN

DER VOORNAAMSTE ZAKEN EN VOORVALLEN

van den jare

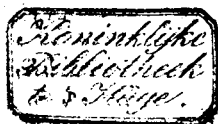
1830.

Rotterdam,

by H. VAN DEN BERGH.

1831.

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

VERLICHTING en BESCHAVING.

Men heeft onlangs te Calcutta een bewijs gezien, met hoe veel vrucht de stoombooten tot het voortslepen van andere vaartuigen gebruikt kunnen worden. Eene zoodanige boot had namelijk een ander schip van Calcutta naar Berhampore de rivier opgetrokken, en de reis tusschen deze beide plaatsen, die omstreeks op 50 uren afstands van elkander liggen, uur op uur afgelegd, niettegenstaande de stroom buitengemeen sterk was geweest.

Ook in andere opzichten begint men in Engelsch Indië met vrucht van den stoom gebruik te maken. Zoo zijn er onlangs in de nabijheid der genoemde hoofdstad twee groote katoenfabrieken opgerigt, waarin alle de werktuigen door stoom bewogen worden, en waarin het katoen zoo wel tot garen gesponnen, als door middel van zoogenaamde *power-looms* tot stukgoederen geweven wordt. De daartoe benoodigde toestel is uit Engeland overgezonden, en het Bestuur der O. I. Maatschappij scheen geneigd, om deze onderneming te ondersteunen, zoodat de goede uitslag daarvan niet twijfelachtig was.

wordt begroot op 315 pud; het zilver op 1100 pud. In 1828 was de opbrengst der goudmijnen geweest 318 pud, en die der zilvermijnen 1093 pud. De baron *Humbolt* begroot de waarde der eerstgenoemden op ongeveer *f* 8,020,000, en die der laatstgemelden op *f* 1,822,000, zoo dat de rijkdom van Rusland met nagenoeg tien millioen aan deszelfs eigene mijnen vermeerderd is. De opbrengst dier mijnen heeft in de laatste jaren al gestadig toegenomen. In 1826 heeft het enkele Ural-gebergte geleverd 232 pud aan goud, in 1827 — 282 pud, in 1828 — 291 pud. Sedert 1824 hebben deze enkele mijnen voor omtrent *f* 38,500,000 uitgeleverd.

In het departement du Gers heeft men met het beste gevolg het magnetismus doen verstrekken, om bij eene zware chirurgicale operatie, den lijder in magnetischen slaap en het deel des ligchaams waaraan de operatie gebeuren moest in eenen staat van gevoelloosheid te brengen, zoodat de lijder niet het minste van de insnijdingen en verdere chirurgicale behandelingen gewaar wordt, en eerst na den geheelen afloop weder wakker geroepen wordt.

VOOR DE VRIENDEN VAN DIANA.

PEKALONGANG den 18den November 1829.

Voor eenigen tijd alhier eene zoo zeldzame als belangrijke jagt op rhinocrossen en wilde stieren bijgewoond hebbende, zoo wil ik U daarvan eene korte beschrijving geven, welke gewis door U met belangstelling gelezen zal worden.

Op den 14den dezer begaven wij ons, als daartoe door den Pangarang regent van Batang uitgenoodigd, op weg naar Gringsing, aan de oostelijke grenzen van deze residentie gelegen, en na aldaar overnacht te hebben, vervolgden wij onzen weg naar de plaats tot de jagt bestemd, welke slechts een' klein paal zuidwaarts van den grooten postweg gelegen is.

De omtrek is aldaar geheel woest en genoegzaam onbewoond. Zwarte bosschen, welke zich noordwaarts 8 à 9 palen tot aan zee uitstrekken, schijnen deze gansche landstreek bij uitsluiting tot de bewoning van het groote wild bestemd te hebben, waarop de jagt ondernomen zou worden.

Eene groote uitgestrektheid gronds was omheind geworden, en gelukkig waren reeds drie rhinocrossen en acht wilde koebeesten, waaronder zes stieren, eene koe, en een jonge stier op dit afgesloten terrein bijeengedreven; onverwijld had men de plaats met eene sloot van 3 à 4 voeten diep en breed omringd, ten einde de rhinocrossen te beletten de omheining door te breken; zijnde het bekend, dat de rhinoceros, tegen wiens kracht nagenoeg niets bestand is, zich door eene kleine sloot laat tegenhouden.

Er waren van afstand tot afstand aan de omheining kleine bamboezen hutjes, 8 à 10 voeten van den grond geplaatst, waarop zich de jagers verdeelden. Aan de zuidzijde van de omheining bevonden zich duizende van aanschouwers, welke uit ver afgelegene dorpen waren te zamen gevloeid, om het schouwspel en het voordeel van deze jagt te genieten. Uit eigene beweging hadden honderde van Javanen tot de versterking der omheining en het uitgraven der sloot medegewerkt, alzoo zij zich ook een' aandeel van den belangrijken buit beloofden. De Sinezen vooral

stellen eenen grooten prijs op den hoorn, het bloed en de huid van den rhinoceros, en het is opmerkenwaardig, dat, zoo bij die natie als bij den Javaan, dezelfde eigenschap aan den hoorn van den rhinoceros wordt toegeschreven, als die, welke in oude tijden in Europa daaraan werdt toegekend. Zij beweren namelijk dat die hoorn door zekere merkteekenen het vergif verraadt. Het bloed van den rhinoceros wordt mede door hen beschouwd nuttig te zijn voor zware inwendige gebreken. De huid, het vleesch, de tanden, kortom alles wat tot den rhinoceros behoort, wordt als geneesmiddelen en tegengif door de Javanen en Sinezen hoog geschat. Het vleesch van de wilde stieren is mede voor den Javaan een zeer gezocht voedsel.

Ieder werkte dus van zijnen kant met belangstelling mede, om zich van het wild te verzekeren.

Op de hoogste boomen van het afgesloten terrein waren jagers en inlanders geplaatst, welke, door kleine vuurwerken in de boschaadjen te werpen, het wild, hetwelk aldaar verscholen was, moesten opjagen.

Zoodra wij ons op de aangewezenen plaatsen begeven hadden, hoorde men reeds het ontzettend geluid van den rhinoceros, welke nabij onze zitplaats, door een klein bosch, nog voor ons verborgen was, maar door het gejuil der menigte, en door het afsteken der vuurwerken, spoedig uit zijne schuilplaats te voorschijn trad. De rhinoceros naderde ons langzaam en ik ontveins niet, dat op het eerste gezigt mijne bezorgdheid zeer werd opgewekt, en ik met wantrouwen mijn oog sloeg op de kleine sloot, welke onze zwakke bamboezen stellaadje van onze vreesselijke tegenpartij afscheidde.

Wij lieten echter den rhinoceros naderen, en niet

voor dat wij denzelven goed onder het schot hadden, werden onze geweren op denzelven losgebrand; zulks bragt het thans woedend geworden gedierte aan het deinzen, terwijl het eene wonde aan den hals was toegebracht en de overige schoten in den kop gevallen waren. Wij hadden onze kogels half met tin gemengd, zoodat dezelve op dien kleinen afstand goed doorgedrongen waren.

Men zegt dat de rhinoceros alleen aan den buik, de oogen of in den omtrek der ooren kwetsbaar is. Ik heb echter, voor in den kop, twee met tin verharde kogels diep doorgedrongen gevonden. Op de huid van het ligchaam waren verscheidene kogels te rug geslagen, welke door gaten van nog geen' halven duim diep werden aangetoond.

De rhinoceros, welke nu in de westelijkè boschaadje van het jagtperk te rug getreden was, ontmoette aldaar den troep wilde stieren, welke door denzelven verjaagd wordende, met een verschrikkelijk geweld, blazende en snuivende langs de linie der jagers kwam henen snellen. De toegebragte schoten deden twee stieren vallen, en wonden verscheidene derzelve.

De gewonde rhinoceros vervolgde de stieren tot in het midden van het jagtperk, en ontmoette aldaar een tweede rhinoceros, welke van de oostzijde was komen opzetten; alstoen had een geweldig gevecht tusschen deze twee verschrikkelijke kolossen plaats, waarvan wij allen aanschouwers konden zijn. De afstand, waarop de strijders zich van ons bevonden, was te groot om dezelve met den kogel eenig nadeel te kunnen toebrengen, en ik geloof, dat al ware zulks mogelijk geweest, de vurigste jager zelfs, bij een dergelijk gezigt, zijn wapen zoude hebben nedergelegd, alzoo hij alhier, in veiligheid, een verbazend

en allerzeldzaamst schouwspel genieten kon. Het gevecht was van korten duur, maar woedend. De kleinste rhinoceros, nader bevonden een wijfje te zijn, vlugte met eene zware wond in den kop, van haren geweldigen vervolger af; weinig tijd daarna vertoonde zij zich met een' derden rhinoceros voor onze zitplaats, en eenige wel gerigte schoten deden haar dood op de plaats ter neder storten. De derde rhinoceros, die zwaar gewond werd, trachtte nu, in zijne woede, de omheining door te breken, zoodat wij een lilla, met schroot geladen, welke beneden ons geplaatst was, op denzelfen losbrandden, waardoor hij aan het wijken gebragt werd en de omheining woedend langs liep, maar door de sloot en het geschreeuw der aanschouwers werd terug geschrikt, tot dat een schot uit een der boomen, denzelfen ook ter neder velde.

De overblijvende rhinoceros, die nog woedend rondliep, ontmoette nu in het midden van het perk een wild zwijn, hetwelk door hem met verbazende kracht naar de hoogte werd opgeworpen, zoo dat het zwijn dood weer nederplofte.

De troep wilde stieren werd telkens door hem verjaagd; en in een' tweeden aanval zagen wij den rhinoceros eene wilde koe den ganschen buik opscheuren zoo dat het dier, met uithangende ingewanden, het jagtperk rondliep. De gewonde rhinoceros liet nu in het kleine bosch, hetwelk wij regts van ons hadden, het vreesselijkste klaaggeluid hooren, en spoedig zagen wij, door de beweging der zwaarste boomstruiken, welke even als grashalmen onder zijne treden nederbogen, dat hij weder op onze zitplaats afkwam. Toevallig ontmoette hij den door ons gevelden wijfjes-rhinoceros, welke met nieuwe woede door hem aan-

gevallen en geheel het onderst boven gekeerd werd. Op hetzelfde tijdstip hadden wij gelegenheid weder verscheidene schoten op den reeds zoo zwaar gewonden aanvaller te lossen, welke hem zijne prooi en onze nabuurschap verlaten deden.

Korten tijd daarna vertoonde hij zich onder eenen der groote boomen, aan de zuidzijde van het perk, waaruit een behendig inlandsch jager van Japara, hem het doodelijke schot toebragt, en alzoo den laatsten en derden rhinoceros vallen deed.

Het gejuich der menigte was alstoen zeer groot, en honderde van Javanen traden nu van alle kanten in het jagtperk, om zich van hun aandeel van den rhinoceros te verzekeren. De onvoorzigtigen lieten zich zelfs niet afschrikken door de nog rondlopende en gewonde wilde stieren, welke, wel is waar, afgemat in de digte struiken verschoolen waren, maar toch van tijd tot tijd, onderling vechtende, het jagtperk doorhielden.

Wij deden alles wat mogelijk was om de Javanen te beletten de rhinocerossen geheel te schenden, maar vruchteloos, dezelve waren in korten tijd van huid en vleesch beroofd, en met veel moeite is het mij gelukt, de koppen te mogen behouden.

De grootste had een hoorn, welke nog geen voet lengte had, waaruit ik opmaak, dat die rhinoceros nog zeer jong moet geweest zijn.

De overblijvende wilde stieren werden van tijd tot tijd nedergeschoten, en de kleine stier levend gevangen.

Te drie ure in den namiddag lagen alzoo drie rhinocerossen en zeven wilde stieren in het jagtperk geveld, en hiermede was onze jagt geëindigd, welke aan aanschouwers en deelnemers het levendigste genoegen verschaft had.

Wij keerden naar ons nachtverblijf te rug, werwaarts ook de gevangen stier in een bamboezen-hok werd overgebracht, en moesten nog door een voorval bejegend worden, hetwelk ons allen niet weinig stof tot scherts en lagchen gegeven heeft.

Te 'middernacht namelijk ontwaakte ik door een buitengewoon geraas binnen het huis. Ik stond van mijne slaapplaats op en begaf mij naar buiten, toen eensklaps de jonge stier, die uit zijn hok gebroken was, op mij afkwam, mijne opene slaapplaats binnenholde, op het bed sprong en alles aanviel wat hem voorkwam. Van daar beproefde hij eenen sprong op het bed van den Heer *T* . . . , die nog gerust lag te slapen, maar gelukkig verwarde zich de stier in de gordijnen, welke dicht waren. De Heer *T* . . . sprong verschrikt te voorschijn en spoedig raakten wij allen op de been, om eene nieuwe jagt te beginnen, welke gevaarlijker dan de afgelopen had kunnen worden, zoo de jonge stier niet spoedig de opene deur gevonden had, welke hem, den weg op, weder naar de bosschen deed te rug ijlen.

DE ISAAKSKERK TE PETERSBURG.

Peter de Groote begon dezelve in 1710. Katharina II. deed dezelve in 1768 van marmer naar een grooter plan opbouwen. Toen het gebouw tot aan het dak gevorderd was, stierf de Keizerin, en het werk werd gestaakt. Keizer Paul veranderde het plan; ook Alexander deed dit en liet in 1818 door Montferrand het werk vervolgen. — De koepel is 307 voeten hoog. Het inwendige van dit gebouw prijkt met 188 korinthische zuilen en pilasters van